

JAMA MOKRE NOGE 2013. Jurišno na dubine od 800 m

Pišu: Goran Rnjak, ing., Speleološki odsjek PK „Sv. Mihovil“ - Šibenik
Marin Glušević Speleološki odsjek HPD „Mosor“ - Split
Daniel Krstulović Opara, ing., Speleološki odsjek HPD „Mosor“ - Split

U Kotarčevoj hali na ~ 700 m dubine Foto: Marin Glušević

Ove godine, za razliku od prijašnjih dviju, nitko se nije ozlijedio u jamama diljem Hrvatske pred samu državnu vježbu speleospašavanja, pa je vježba ipak trebala biti po planu u jami Mokre noge. Kako je praksa da se neko vrijeme prije same vježbe jama opremi do određene dubine odakle će se vježba i odvijati, otvara se prilika da se u vremenu između opremanja i same vježbe istraže „upitnici“ za koje nije bilo vremena na logoru 2011. g.

Postavljanje jame i istraživanje 22. – 23. 6. 2013.

Plan je opremiti (postaviti) jamu do dvorane na 700 m dubine, odakle bi se trebala održavati Državna vježba speleospašavanja. Opremanje jame

preuzeli su speleolozi iz SO Mosor uz pomoć nekoliko kolega iz SO Sv. Mihovil, SO Profunda, SO Imber i SAK Ekstrem. Dana 22. 6. 2013. na Biokovu se okuplja speleoekipa i diže se na područje Lađane gdje je bazni logor pored ulaza u jamu. Skupio

se dovoljan broj zainteresiranih pa Dragan Alajbeg i Daniel Krstulović Opara nemaju angažman oko opremanja jame, već nose opremu za napredovanje ispod dvorane i za pregled upitnika na dnu. Još 2011. g., kada su se Katja Milišić i D. Krstulović prvi

Ulaz u Legoland Foto: Marin Glušević

Legoland, novoistraženi djelovi Foto: Marin Glušević

put spustili ispod dvorane u Legoland i probili se kroz glondne veličine auta, koje stoje jednostavno neopisivo jedna na drugoj, uočili su jedan upitnik zbog kojeg se vrijedi vratiti ponovno. Prateći kosu ploču ispod koje se sve urušilo, došli su do malena otvora kroz koji se vidio nastavak kanala. Kako su tada bili pri kraju s opremom, odlučili su se za spuštanje u 80-metarsku vertikalnu, koja je postala samo dno jame. Vertikalna je tada postala prioritet, ali kanal koji se nastavljao po toj istoj ploči na drugoj strani vertikale ostao je zabilježen kao veliki upitnik na ekspediciji „Mokre noge 2011.“

Iako se taj otvor s ulazom u vertikalnu ne nalazi na puno većoj dubini nego sama dvorana (oko 50 m), ipak zahtijeva više od 100 m užeta i 15-ak kompleta da bi se došlo do zadnje vertikale (vertikalna suhih nogu). Razlog tomu jest što se do ulaza u taj dio jame treba popeti nekih 40-ak metara i postaviti par skokića u samome Legolandu među glondama.

Alajbeg i Krstulović ulaze zadnji u jamu 22. 6. 2013. u 18 h s opremom za napredovanje. Opremačku ekipu sustižu u zadnjoj vertikali pred samom Kotarčevom halom. Frane Kožemelj, koji je trebao ići dalje u istraživanje, odlučuje čekati istraživački dvojac u dvorani kako bi im pomogao nositi opremu van. Alajbeg i Krstulović ulaze u Legoland i provlače se do zadnje vertikale. Tu Alajbeg ostaje čekati dok Krstulović „prečka“ na drugi kraj

vertikale. Kako je stijena u ovom dijelu dosta razlomljena, jedino kvalitetno mjesto za međusidrišta jest u stropu.

Sa zadnjim fiksem ulaze u vertikalnu od 40-ak metara koja se širi u veći prostor. Zbog nedostatka opreme ne uspijevaju se spustiti do dna pa ostaje tek informacija da jama ide dalje. Ovaj se upitnik lagano podvlači nazad pod dvoranu. To je dobar znak jer je moguće da se prođe dublje ispod zarušenog dijela. Ovdje počinju dvoumice, rasprijeti ili ne? Iako bi bilo puno lakše i brže jamu ostaviti opremljenu, jer ne bi trebalo iznositi opremu 800 metara, odlučuju sve rasprijeti. Odaziv na ovu akciju nije bio velik i nije sigurno da bi se u skorijem vremenu skupila ekipa za nastavak istraživanja i rasprijetanja cijele jame.

Alajbeg je pothlađen zbog loše odjeće i dugotrajnog mirovanja na jednome mjestu pa odmah počinje penjati. Dane počinje rasprijeti ono što je prije nekoliko sati opremio te iznose opremu postavljenu kroz Legoland sve do dvorane na 700 m. Tamo ih čeka Frane koji se uza svu adekvatnu opremu također nije najbolje proveo. U više navrata proklinje jer nisu nosili vreće za spavanje, nego su odlučili sve odjednom napraviti. Opremiti jamu, istražiti upitnik i izaći van, bez spavanja. U dvorani kratko staju nešto popjesti, oči se zatvaraju i počinje sanjarenje o uvlačenju u toplu vreću. Ipak, najvažnije je krenuti van, jer još je 700 m do izlaza. Na izlazu ih iznenađuje

dan koji nisu ni u najcrnjim prognozama očekivali. Vrijeme je u jami prošlo jako brzo. Frane komentira kako je zasigurno već sedam sati jer je sunce otprilike toliko visoko. U logoru ih dočekuje opremačka ekipa koja je izašla van puno prije njih, oni već doručkuju nakon koliko-toliko prospavane noći. Na putu kući u kombiju, jedan po jedan, svi tonu u san. Deformirana lica, simfonija hrkanja. Marinu je sigurno bilo zabavno voziti uspavani orkestar nazad u Split. Već se dogovara nova akcija za dovršetak istraživanja – koji smo vrag rasprijetali jamu???

U akciji postavljanja i istraživanja jame sudjelovali su: Daniel Krstulović Opara, Dragan Alajbeg, Marin Glušević (SO Mosor), Frane Kožemelj (SD Špiljar), Mario Blatančić, Luka Dubravica (SO Sv. Mihovil), Toni Tursić (SAK Ekstrem), Antonio Kovačić (SO Imber).

Istraživanje 27. – 28. 6. 2013.

Četiri dana poslije opet se skupila raznolika ekipa i vozi se prema Biokovu. U autu su dva Špiljara, Mihovilac i Mosoraš. Ana Buklijaš ide po „ženski špiljarski rekord“, Goran Rnjak – Vjetar ide „ubit vrime“ dolje, Daniel Krstulović Opara „ne može spavati zbog neriješenog upitnika“, a Frane Kožemelj, e, on je ovo sve i „zakuva“. Na putu Ana primjećuje da je Frani malo otekla noga od nekakva uboda (komarac?), pa ga nagovara da stanemo na Hitnu u Makarskoj da mu to pregledaju. Dok ga mi čekamo na parking, on hrabro

Drvo života Foto: Marin Glušević

Tisne stine Foto: Marin Glušević

Dajakovića dvorana Foto: Marin Glušević

Rođikina vertikala Foto: Marin Glušević

kroči naprijed kroz vrata Hitne, ubrzana koraka, nepokolebiva stava – ovdje samo gubimo vrijeme, idemo po novu tisućicu! Nakon par minuta izlazi vidno šepajuću, zabrinuta lica, dijagnoza je hipohondar..., pardon, strogo mirovanje i antibiotici. Pali borac ostaje, a trojac nastavlja dalje put Biokova i jame. Osipa se i ovo malo vojske što imamo. Zbog spomenutih otežanih okolnosti dolazimo kasnije nego što je planirano na Ravnu vlašku i odlučujemo odmah dići šator kod lugarnice i krenuti ranije u jutro umjesto da sada nosimo stvari do ulaza u jamu. Ana vadi lonac pun Rađinih tikvica, tajne recepture i samo za posebne prigode. Vjetar postavlja alarm za ujutro, razbacuje se nekakvim brojkama – pet, četiri, tri, još malo i trebat ćemo se dignuti prije nego legnemo. Nakon što smo omastili brk, tonemo u san.

Ujutro slažemo transportne. Među ostalim, tri su sada već mogle biti dolje i dvije s Franinim imenom. Iznosimo sve do jame i nakon doručka ulazimo što prije, vrijeme nam brzo leti. Bez većih problema spuštamo se do dvorane i opremamo dalje do upitnika.

Tamo Dane nastavlja postavljati dalje dok Vjetar i Ana crtaju. Nakon 60 metara ipak se spuštamo u zarušeni prostor. Kada je Dane prošli put ostao gore bez opreme, nije to vidio i nadao se da bi mogli biti ispod zarušenog dijela. Među glondama prolaza nema, ploča koju smo pratili nastavlja dalje, ali je previše usko za prolaz. Na jednom mjestu ima manji skok gdje voda ide, ali nestaje u šljunku. Prolaza

Vertikala Mi plivamo Foto: Marin Glušević

nema i nade su pale. Vjetar dovršava nacrt, dok se Ana već pomalo smrzava. Najteže je biti mjerna točka, stojiš na mjestu dok ti se zima lagano uvlači pod kosti. Ipak smo na 810 metara dubine i Ana ne samo da je na „špi-ljarskom ženskom rekordu“ već je i druga ukupno po dubini (odmah iza Domagoja Laušića – Buce). Iako nije članica SOM-a, pročelnica je AOM-a, pa i Mosor ima razloga za slavlje.

Dane raspreda prema dvorani i pred zadnje sidrište, kada je gotovo već vani, Vjetar pita jesu li pogledali upitnik pored njega. Okreće se lijevo i gleda prolaz dimenzija 5x3 metra. Čudi se kako to prije nije vidio, golemo je, blizu je i nije mu teško pristupiti. Poslije se sjetio da su to ipak vidjeli (na nacrtu je) kada su se prvi put spuštali u Legoland, no prioritet je bila vertikala pa su zaključili da će to pogledati zadnji dan kada se bude raspredalo. Ipak, to se zaboravilo i svaki se put poslije samo bezglavo išlo dolje u dublje dijelove, sasvim zanemarujući veliki prolaz tik pokraj. Ipak, ovo je prilika i Dane ulazi u upitnik. To je stariji horizontalni kanal koji je vjerovatno bio tu prije nego se urušavanjem formirala ogromna dvorana. Kanal ide dalje i ostatak se ekipe pridružuje.

U kanalu prevladava staro polusuho blato, ono najgore vrste. Što god da taknete, samo se lijepi za vas u slojevima. Nakon nekakvih 50 m kanal završava pred skok od petnaest metara u još veći prostor. Moguće je da je to spoj na kanal koji se pruža okomito na ovaj. Bilo kako bilo, zanimljivo je jer

se kreće u smjeru u kojem se ni jedan upitnik nije kretao do sada. Kreće se paralelno uz dvoranu u smjeru u kojem svi potoci iz velike dvorane idu, a tamo gdje voda ide ima najviše mogućnosti za prolaz dublje. Uz kraće „polemike“ odlučujemo da nam je vrijeme isteklo i da nemamo vremena ići dalje.

Još je jedno pitanje ostalo neodgovoreno, a nameće se konstantno. Rasprediti jamu ili ne, odnosno da li vući za sobom van sve ove transportne ili ih ostaviti ovdje za daljnje istraživanje. Pitanje nije jednostavno jer za sobom povlači činjenicu da se u slučaju ostavljanja opreme, cijela jama mora ostaviti opremljenom nakon vježbe. Što znači da u nadolazećem vremenu trebamo oformiti ekipu koja će ići dolje istražiti kanal do kraja i rasprediti i iznijeti cijelu opremu. Pothvat koji zahtijeva veći broj spremnih ljudi, ono čega trenutačno najmanje imamo. Zbog te činjenice odlučujemo svu opremu iznijeti van, što znači dug i mukotrpan izlazak jer opreme ima, a ljudi nema. Ipak, na kraju se ispostavilo da je Komisija za speleospašavanje odlučila jamu ostaviti opremljenom. Što znači da smo još jednom opremu nepotrebno vukli van, tj. da ćemo još jednom opremu nepotrebno nositi dolje – koji smo vrag raspredili jamu???

Nakon šest sati penjanja, natrpani transportnima, ekipa je vani. Ana proviruje kroz izlaz i pita Danu: „Reci mi molim te da nema još puno?“ Ne shvaćajući u mraku da je praktički iz jame već izašla. Vjetar ju slijedi i u tri

Vertikala Mi plivamo Foto: Marin Glušević

sata ujutro, tri beživotna tijela sjede negdje u bespuću Biokova. Nebo nije bilo nikad ljepše, grane stabala, nošene povjetarcem, nikada nisu skladnije zvučale. Takozvani se krš pretvorio u umjetničko djelo! Često nas pitaju – zašto idete u te jame? Pitanje na koje je teško odgovoriti i, iako ima bezbroj razloga, ovo je za nas jedan od bitnijih. Ono što osjetiš kada iziđeš van ne može se mjeriti ni s čim drugim. Nigdje ne možete platiti, nigdje ne možete otići a da vam se osjetila toliko probude, da ono što je konstantno pred vama, na jedno kratko vrijeme, vidite onako kako bi to možda trebali vidjeti uvijek.

Na istraživanju su bili: Daniel Krstulović Opara (SO Mosor), Ana Buklijaš (SD Špiljar) i Goran Rnjak (SO Sv. Mihovil).

Raspremačka ekipa na bivku -480 m Foto: Marin Glušević

Vertikala Mi plivamo Foto: Marin Glušević

Državna vježba speleospašavanja 28. – 30. 6. 2013.

U razdoblju 28. – 30. 6. 2013. u jami Mokre noge na Biokovu održana je državna vježba speleospašavanja. Na vježbi je sudjelovalo 55 speleospašavatelja, a njih 45 odradilo je vježbu u samoj jami. U speleospašavanju su sudjelovala tri člana SO Sv. Mihovil i stanice GSS-a Šibenik (Teo i Aida Barišić i Goran Rnjak). Vježba je izvedena sa 480 m dubine, a Aida Barišić opet je bila u nosilima te budno pratila sve dobre, ali i loše stvari koje su se odvijale u jami prilikom vježbe spašavanja. Na vježbi je sudjelovalo i pet članova Jamarske reševalne zveze iz Slovenije s kojima Hrvatski speleospasioci rade na projektu EU Proteus.

Vježba je bila u subotu 29. 6. 2013., a

Vertikala Mi plivamo Foto: Marin Glušević

nosila su još za dnevnog svjetla bila vani. Onda je uslijedilo pranje opreme na Cetini u Zadvarju, analiza akcije i klopa.

Prikupljanje faune 14. 7. 2013.

Nakon Državne vježbe speleospašavanja u jami 14. 7. 2013. ulaze Branko Jalžić, Tamara Čuković i Anđela Čukušić (HBSD) s ciljem prikupljanja podzemne faune. Jalžić i ekipa u jami su proveli jedanaest sati, a faunu su prikupljali do dvorane na 700 m.

Istraživanje 20. – 21. 7. 2013.

Katja Milišić – Kate, jedna od speleologinja koja je jako puno istraživala u Mokrim nogama, proteklih je mjeseci boravila u Rusiji na radbi pa nije uspjela doći ni na jednu aktivnost u jami ove godine. Odmah po povratku u Split Marin Glušević me zove:

Hej, druže, Kate je sletila u Split. Amo ća sutra u Mokre noge pogledati onaj upitnik šta je osta iza vas na sedam banki.

Malo se premišljam, ali to ne traje dugo. Presložiti ću prioritete.

Važi, druže. Gremo. Vidimo se u Solinu sutra oko sedam uri.

U jutarnjim satima 20. 7. 2013. sastajemo se u Solinu, kupimo Ratka Cvitanića – Ratu u Splitu i „partimo“ put Biokova, Lađane i Mokrih nogu. Dosadne muhe zalijeću se u oči, znoj kapa niz čelo, brzo se oblačimo i nestajemo u tami jame. Skok po skok i u velikoj smo dvorani na 700 m. Preslagujemo opremu, ovaj smo put

U Kotarčevoj hali na - 700 m dubine Foto: Marin Glušević

Raspremači na Dajakovića polici Foto: Marin Glušević

Ulaz ili izlaz iz jame, raspremači Foto: Marin Glušević

bili pametniji i uzeli tek stotinjak metara užeta u manjim komadima. Marin preuzima postavljanje, Kate mjeri, a Vjetar crta. Rato nam obznanjuje kako je njemu cilj prikupljati bube i da će on lagano krenuti put izlaza. Nas troje nastavljamo po planu. Ulazimo u kanal koji su na prošloj akciji pronašli Dane, Ana i Vjetar. Prečnica, skokić od 15 m i zarušena dvorana. Nema prolaza dalje iako smo se zavukli ispod svakog bloka, penjali se u procjepe i pokušavali proći. Ukupno smo nacrtali kojih 60 m. Raspremamo i izlazimo van. Idemo nacrtati vertikale i kanale koji su na ekspediciji 2011. g. ostali kao upitnici, a Dane se u njih spustio prilikom opremanja jame za potrebe speleovježbe. Marin oprema i fotka, Kate i Vjetar crtaju za njim. Kanal je jako lijep iako obiluje blatom. Metri se lagano prikupljaju. Dobro, stalo je i ovo, ali nacrt će biti puno ljepši. Raspremamo sve i izvlačimo u veliku dvoranu. Kuhano i toplo jelo kojem smo se nadali izostalo je, jer je kuhalo otišlo van skupa s Ratom. Još jednom pregledavamo dvoranu i ostavljamo 50 m užeta ispod jednog penja od 10 m. Puno je sati i vrijeme je da krenemo

van. Marin kao prvi lupa tempo, Kate ga prati u stopu, a Vjetar mora za njima. Maštamo o pivu koje smo ostavili na nekih 50 m dubine. Dijelimo ono što je ostalo iza Rate i grabimo dalje do izlaza. Rato je upravo izašao. Kupimo stvari i selimo se do nedalekog logora na spavanje. Sutra se valja još okupati u moru..., a Marinu ostaju nacrti koje valja „nadožuntati“ na ostatak nacrtu.

Na istraživanju su bili: Marin Glušević, Katja Milišić, Ratko Cvitanić (SO Mosor) i Goran Rnjak (SO Sv. Mihovil).

Raspremanje jame 17. 9. 2013.

Kako u jamu nije ulazio nitko od one prošle blic akcije kada su dolje bili Marin, Kate, Rato i Vjetar, došlo je vrijeme za raspremanje. Konopi i željezo moraju biti vani prije zime pa Marin organizira još jednu akciju, ali ovaj put raspremačku. U jednom je danu ekipa došla, sjurila se na 700 m i počelo je raspremanje. Nažalost, nije bilo vremena ni ljudi za istraživanje upitnika pa će oni morati čekati neka nova vremena. Najbitnije je da je cijela ovogodišnja priča s Mokrim nogama

prošla bez posljedica, a upitnici... pa mora nešto ostati i za nove generacije.

U akciji raspremanja sudjelovali su: Marin Glušević, Katja Milišić, Ana Mažar, Ivica Perković, Dragan Alajbeg, Ivan Bučan, Davor Matić (SO Mosor), Davor Cvitanić (SO Profunda), Božidar Vlahović (SO Profunda), Frane Kožemelj (SD Špiljar), Fran Domazetović, Dino Taras, Korana Vučinić (SO Liburnija).

Literatura

Glušević M. (2012): Speleološki logor „Mokre noge 2011.“ – Istraživanje najdublje jame Biokova, Subteranea croatica, br. 14, Karlovac

Glušević M. (2013): Mokre noge u 2013., <http://www.speleologija.hr/mokrenoge/index.html>

Glušević M. (2011): Speleološka ekspedicija „Mokre noge 2011.“, Biokovo, <http://www.speleologija.hr/mokrenoge/index.html>

Glušević M. (2011): Pothvat skupine odabranih članova mješovite Dalmatinske speleološke ekspedicije, Biokovske Mokre noge – Speleolozi se spustili u jamu duboku 842 m, <http://www.slobodnadalmacija.hr/>

Marunčić Ž., Topić, K., Ravlić, M. (2010): Istraživanja jame Mokre noge na Biokovu, Skup speleologa Hrvatske, Zbornik sažetaka, Biograd na Moru

RECENT RESEARCH IN MOKRE NOGE CAVE (-837 m) ON MOUNT BOKOVO

During 2013 the Mokre Noge Cave was visited on six occasions, three times for research, once for biospeleological investigation, whilst another was to de-tackle the cave after a practice cave rescue exercise. Research visits were conducted by a small number of participants although they did not stay overnight in the cave. Unexplored passages at the bottom and at the entrance to Legoland were explored. A boost to this year's research was the cave rescue exercise which provided an opportunity to explore new unexplored passages, whilst the cave was rigged.

